

Desenvolupament de les capacitats bàsiques. Tècniques d'aprenentatge i d'estudi

Bloc informatiu

Tècniques d'ús de la informació

L'elaboració d'un treball escrit monogràfic o de recerca

Què cal tenir present abans de començar a fer un treball escrit?

Segurament ja deus haver fet més d'un treball escrit. I possiblement també deus saber que no hi ha un únic model de treball escrit. Per això és important que, abans de posar-te a treballar, tinguis en compte una sèrie de consideracions:

- Has de saber si es tracta d'un treball **obligatori i comú a tota la classe**, amb un guió predeterminat que et proposen els teus professors al voltant d'una temàtica concreta, o, altrament, si es tracta d'un treball amb un guió obert –que has de decidir tu mateix– sobre alguns dels temes o continguts que esteu tractant al curs.
- Has de tenir molt present l'**àrea, la matèria o l'àmbit** sobre el qual s'ha de centrar el contingut del treball. De vegades, el contingut d'un treball pot ser exclusivament referit a una disciplina (geografia, biologia, llengua catalana, etc.) o pot ser interdisciplinari (de temàtica situada entre disciplines diverses) o multidisciplinari (de continguts que afecten diverses matèries o disciplines).

- Has de tenir molt clar si la recerca informativa la faràs només amb **mitjans bibliogràfics** (o consultes a través de pàgines d'internet) o si la faràs també amb **altres mitjans** (enquestes, entrevistes, anàlisis de fets quotidians, etc.).

En qualsevol cas has de tenir molt en compte que **un treball mai no ha de ser una còpia íntegra i exclusiva d'alguns apartats que trobis en altres llibres o materials. No s'hi val a copiar textualment retalls d'informació que obtinguis d'altres llocs.** I, per tant, no cal dir que un treball honest i fet amb un mínim de rigor no pot ser la rèplica d'un document obtingut per internet al "Rincón del vago" o llocs similars.

Com has de plantejar el treball?

A partir dels suggeriments o les propostes del teu professor, has de tenir força clar cap a on vols dirigir el teu treball. És a dir, has de fer allò que s'anomena una **hipòtesi** del treball, que, dit amb paraules més planeres, vol dir que t'has de **preguntar en què vols que consisteixi el teu treball i com l'has d'organitzar.** En aquest sentit, abans de començar a fer una recerca d'informació, de vegades va molt bé agafar un paper i anotar les respostes a preguntes com:

- ▶ Sobre què vull escriure?
- ▶ Què vull investigar?
- ▶ On faré la recerca de la informació?
- ▶ Quants apartats tindrà el meu treball?
- ▶ Quins apartats haurien de ser els més importants i quins no ho haurien de ser tant?

El professor que t'ha encarregat el treball pot ajudar-te a obtenir la resposta a alguna d'aquestes preguntes. Si més no, pots consultar-li si les propostes que dones com a via de plantejament del treball estan ben encaminades. Per exemple, pots demanar-li si el que tu preveus com a apar-

tats importants realment ho són. Tenir clars els apartats és tenir un bon esquelet al voltant del qual construir tot el treball.

D'altra banda, la definició del títol que encapçalà el teu treball i li donarà nom és també un bon recurs per a ajudar-te a delimitar els continguts que has de tractar i clarificar exactament què vols fer i quins continguts has de treballar. Si penses en un **títol adient** per al teu treball, ja hauràs obert un camí per on començar a moure't.

A part de la definició dels continguts i de l'estructura del treball, cal que també tinguis en compte altres aspectes organitzatius, com ara aquests:

- En quines estones del dia faré el treball?
- Quina extensió calculo que tindrà? (Nombre de pàgines.)
- Quin és el termini fixat per al lliurament del treball i, per tant, de quants dies dispo per a poder-lo fer?

Has de preveure
les fonts
d'informació
que faràs servir.

On has de buscar la informació que necessites?

La informació necessària per a donar contingut a un treball, la pots obtenir per mitjans diferents. Si es tracta d'una **recerca bibliogràfica**, la pots aconseguir:

- ▶ A la biblioteca de la teva localitat o a la del teu institut o centre educatiu.
- ▶ En revistes, diaris, publicacions.
- ▶ En els llibres de text.
- ▶ A través d'internet.

Si la temàtica del teu treball es basa en **testimonis directes**, hauràs de fer servir:

- ▶ Enquestes.
- ▶ Entrevistes.
- ▶ Visites.
- ▶ Consultes a experts.

De vegades, pots trobar totes aquestes fonts d'informació entre col·lectius que tens molt a prop: els teus companys o companyes, els teus familiars, els comerciants de la zona on vius, les institucions de l'entorn (fàbriques, botigues, Ajuntament, serveis socials, etc.).

En qualsevol cas, la informació obtinguda pot ser de caire quantitatiu (xifres, dades numèriques, quantitats, percentatges...) o de caire qualitatiu (definició de conceptes, descripció de fenòmens, història, argumentacions, explicacions causals...). El que és essencial és saber valorar la informació obtinguda per a poder reelaborar-la i presentar-la, en el teu treball, de forma ordenada i entenedora. Sovint, doncs, hauràs de combinar dades numèriques amb informacions de text, i ho hauràs de fer harmònicament, de manera que tot plegat tingui coherència i permeti una lectura seguida intel·ligible.

A l'hora de recollir informació, val la pena que tinguis en compte aquestes recomanacions:

- **No cal que busquis moltíssima informació.** Val més saber-la triar bé que no pas obtenir-ne molta sense criteri.
- Si obtens la informació per mitjà d'internet, crea un arxiu en el teu ordinador i vés copiant-hi aquells textos (breus) que creus que et serviran. És una operació fàcil, ja que només es tracta de **copiar i enganxar**.

- Si es tracta de bibliografia tradicional (llibres, revistes, diaris), és aconsellable **marcar amb paperets adhesius** les pàgines que contenen els fragments informatius que més t'interessen. Quan hagi de recuperar la informació o consultar-la per a fer-ne una reelaboració i reflectir-la en el teu treball, et serà més fàcil localitzar-la.
- Si el treball és de recerca, has de seleccionar molt bé **els col·lectius als quals passaràs les enquestes i els establiments o les institucions que visitaràs**.

Com has d'organitzar la informació rebuda?

Una vegada que ja tens recopilada la informació amb la qual vols fer el treball, l'has d'organitzar. L'organització de la informació no és un aspecte difícil de resoldre, però, això sí, cal actuar amb calma i sobretot amb un cert ordre.

En principi, no hi ha una única manera de fer o una manera absoluta que sempre sigui millor que les altres; tot depèn de la quantitat d'informació recollida i dels apartats que vulguis crear en el teu treball.

Una manera força correcta d'actuar seria la següent:

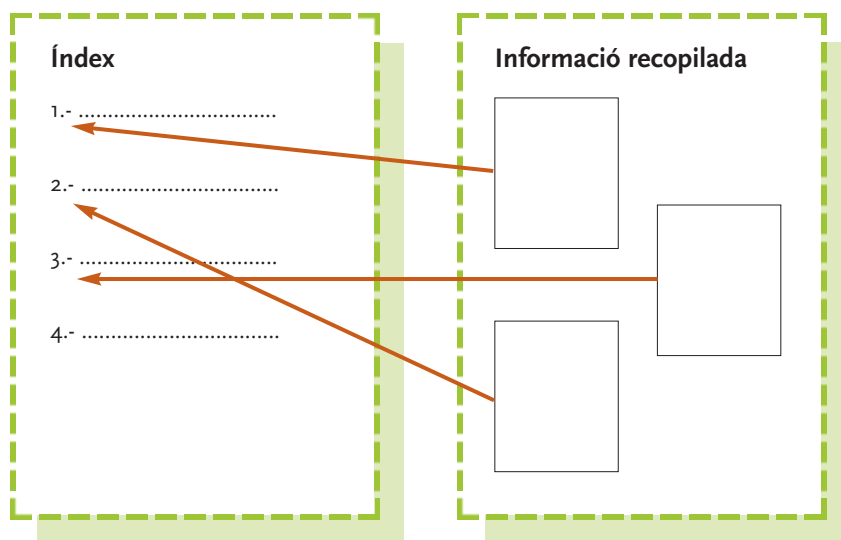
- 1** Fes un **índex del treball**. És a dir, elabora un esquema dels diferents apartats que ha de tenir. Abans de tirar-lo endavant, pots demanar-ne una revisió als teus professors.
- 2** “Col·loca” en cada apartat que has creat **aquella informació que consideres adient**. Classifica el material de manera progressiva: “aquest petit text, en l'apartat 2; aquest, en la introducció; aquest, al final, etc.”).

Per acabar, quan tinguis feta aquesta distribució, vindrà la part més “teva”:

- 3** **Has de redactar amb paraules teves** –recorda: no s'hi val a copiar– allò que expliquen els textos o la informació recollits. Has de redactar tu, de cap i de nou, el que vols explicar.

Si el treball és de recerca, hauràs d’“enganxar-hi” tot tipus d'elements que facin l'explicació més entenedora. Ens referim a quadres, imatges, taules estadístiques, mapes, etc. No oblidis, però, acompanyar aquests elements de les teves anotacions sobre allò que s'ha representat.

La idea que acabem d'exposar es reflecteix en aquest gràfic:

Com has d'estructurar el treball?

Com ja hem insinuat abans, l'estructura que donis finalment al treball dependrà de la informació que vulguis transmetre, dels apartats que vulguis crear, de la informació gràfica de què disposes (fotografies, dibuixos, gràfics, mapes, etc.), de l'objectiu central del treball..., en definitiva, de la complexitat que tingui o hagi de tenir la mateixa recerca.

Així i tot, a continuació et donem una relació dels elements habituals i bàsics que estructuraven un treball escrit:

Índex. Relació dels diversos apartats del treball, amb indicació de la pàgina on comença cada un.

Introducció. Exposició de la intencionalitat del treball així com de les teves pretensions. Seria bo que hi incorporessis algunes reflexions sobre la temàtica abordada, com ara els comentaris sobre la dificultat o no de la qüestió, l'abundor o l'escassetat d'informacions al respecte, les opinions diverses o oposades amb què t'has pogut trobar, etc.

Cos central del treball. Aquest bloc recull els apartats que estructuraven la transmissió de continguts pròpiament dita del treball. Aquí hi ha l'essència del treball. És, per tant, el bloc més llarg i ha d'estar estructurat en apartats diversos. La suma d'aquests apartats ha de permetre fer una exposició ordenada dels continguts que vols transmetre.

Conclusions. Tot el que hem exposat anteriorment ha de quedar recollit, d'alguna manera, en la formulació de conclusions que tanquin les explicacions anteriors i, a la vegada, les sintetitzin. Llegint aquestes conclusions sabem on “hem anat a parar”.

Opinió personal. Cal concloure el treball amb una opinió personal. Aquí hauries d'especificar quines han estat les dificultats trobades, allò que més t'ha sobtat o simplement quins aspectes t'han resultat més innovadors o sorprenents. En tot cas, es tracta d'aclarir què has après en fer aquell treball.

Bibliografia. Finalment, has de fer un apartat que relacioni les fonts utilitzades en la recerca o en la recopilació de la informació.

L'índex ha de reflectir tots els apartats que estructuraren el treball

Estructura del treball

1. Índex
2. Introducció
3. |
4. | Apartats expositius
5. | (cos central del treball)
6. |
7. Conclusions
8. Valoració personal
9. Fonts utilitzades

Com has de redactar el treball?

La redacció del treball ha de ser el més entenedora possible; amb aquesta finalitat, t'anirà bé tenir en compte una sèrie de recomanacions que et donem:

- Com s'ha dit anteriorment, **evita la còpia sistemàtica** i exclusiva de grans paràgrafs o textos que has obtingut d'alguna font. En tot cas, si et sembla necessari copiar paràgrafs perquè són paraules rellevants d'algun personatge, perquè expliquen alguna qüestió de manera molt precisa o, simplement, perquè et resulta difícil dir el ma-

teix amb les teves pròpies paraules, reproduïx el fragment emmarcant-lo entre cometes i tractant-lo, per tant, com una citació d'un text que no és teu.

Exemple

El president Companys va dir:
“Tornarem a lluitar, tornarem a sofrir, tornarem a vèncer.”

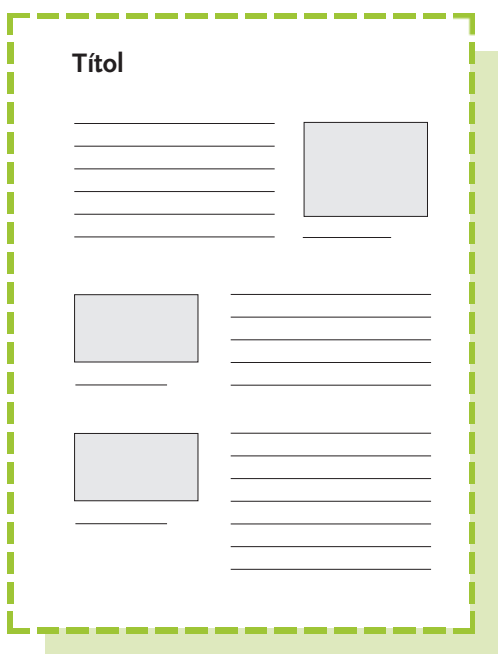
“Una estalactita (del grec *stalaktós*, ‘gota’) és un tipus d'espeleotema que penja del sostre o de la paret d'una cova calcària.”

- Normalment, el professorat prefereix que expliquis allò que serà el contingut del teu treball **amb expressions teves**, amb les teves paraules. Per tant, la redacció de la part informativa del teu treball serà com un resum, en cada apartat, del material que has recollit, tot donant-li una expressió que serà la que surti de la teva capacitat d'explicar allò que has llegit o recollit en les fonts d'informació. En aquest “art” de redactar, però, s'han de tenir en compte uns principis generals molt bàsics:
- **Mira de no repetir** idees, frases, expressions, paraules. Convé que utilitzis sovint sinònims. Per a aquesta finalitat, et pot ajudar un diccionari de sinònims.
- Sempre has de tenir una **bona ortografia**. Fes servir, doncs, el corrector del teu ordinador.
- No facis frases massa llargues o sense sentit i utilitza correctament els signes de puntuació. Mira, doncs, d'utilitzar de manera adequada les comes, els punts i a part, els punts i seguit, els punts suspensius i altres signes de puntuació com les interrogacions i les interjeccions.
- El treball llueix molt més quan té **abundància d'imatges**. Per tant, és bo que combinis el text amb quadres, mapes conceptuals, fotografies, dibuixos o gràfics de tot tipus que fan més entenedora la teva explicació. De vegades, la documentació gràfica compensa les limitacions de la informació escrita.
- Rellegeix sempre el que has escrit; si cal, fes-ho més d'una vegada. La lectura del que has escrit et garantirà la comprensió i la bona factura de la teva redacció. La relectura et permetrà polir el text, canviar-ne alguna paraula o alguna expressió, revisar-ne els signes de puntuació i donar-li, en definitiva, un acabat al màxim d'acurat.

Què has de tenir en compte en la presentació del teu treball?

La presentació del treball és realment important. Pensa que l'aparença externa del teu treball és el primer que es veu i el primer que pot afavorir una bona predisposició a fer-ne una valoració positiva o no. En aquest sentit, et suggerim aquestes idees:

- Convé **escriure'l a l'ordinador**.
- Incorpora al treball abundants **fotografies i il·lustracions**. Procura que totes les fotografies portin un peu d'imatge explicatiu. En l'apartat de bibliografia, indica la font d'on provenen les fotografies i les imatges que has utilitzat.
- Utilitza **diferents tipus de lletra**. Pots fer servir negretes per a destacar paraules, títols, etc., mides o cossos de lletra diferents, lletres en cursiva, lletres en color, etc. Cadascun d'aquests recursos tipogràfics ha de tenir la seva intencionalitat; per tant, has de fixar uns criteris d'ús de tota la varietat tipogràfica; cada recurs que facis servir ha de tenir sempre la mateixa funció.
- Has d'escriure **per una sola cara**.
- L'interlineat, és a dir, l'**espai que deixis entre les línies del text**, hauria de ser sempre el mateix. Un interlineat força estàndard i que permet una disposició dels textos visualment agradable és l'1,5.

Presentació del treball.

- Convé que el **marge esquerre de la pàgina** sigui generós. Pensa que aquest marge és el que després necessitaràs també per a grapar o fixar –enquadernar– els fulls del treball.
- Has de fer un full inicial que sigui considerat la **portada del treball**, on figurin les teves dades bàsiques: nom, cognoms, matèria per a la qual fas el treball, professor que l'ha proposat, curs al qual pertany i, sobretot, el títol del treball. Aquest títol pot tenir una grandària i uns colors força destacats i pot anar acompanyat d'un dibuix, una fotografia o una imatge il·lustrativa del treball.
- No oblidis que la primera pàgina interior ha de ser l'**índex** amb el apartats numerats.

Finalment, i de manera opcional o ocasional, pots preparar unes quantes pantalles elaborades amb el programa informàtic *PowerPoint*, que resumeixin aspectes cabdals del teu treball. Si has d'exposar el treball davant dels teus companys i companyes, el *PowerPoint* t'ajudarà moltíssim a estructurar una exposició ordenada i fluïda.

Idees principals

- Abans de començar a fer un treball escrit, cal que en tinguis clar el caràcter: d'una sola disciplina, interdisciplinari o multidisciplinari.
- A l'hora de fer el plantejament del treball, va bé formular una hipòtesi de treball, és a dir, saber en què vols que consisteixi i com l'has d'organitzar. Has de planificar quant temps hi dedicaràs, quantes pàgines tindrà, de quants apartats constarà, etc.
- Has de preveure les fonts d'informació que faràs servir: la bibliografia, l'ús d'internet, les fonts directes (entrevistes, visites, enquestes...), etc.
- Has de mirar de guardar de mica en mica i de manera ordenada la informació obtinguda, per tal que posteriorment et sigui més fàcil localitzar-la i utilitzar-la.
- És essencial la confecció d'un índex en què quedin reflectits tots els apartats que estructuraren el treball.

Pensa-hi una mica!

- ✓ Quan fas treballs escrits, acostumes a copiar literalment fragments de la informació obtinguda? Explica la resposta.
- ✓ Quines són les fonts d'informació habituals que sols utilitzar quan fas treballs escrits?
- ✓ Què és el que et resulta més complicat a l'hora de fer un treball: l'obtenció de la informació, la documentació gràfica (fotografies, dibuixos, imatges, gràfics, etc.), l'organització dels apartats del treball, la redacció, la presentació...?
- ✓ Acostumes a triar la tipografia amb la qual treballes a l'ordinador o fas servir la que l'ordinador et dona per defecte? Per què?
- ✓ Com sols resoldre la composició del full de coberta dels teus treballs? Fas servir tipografies diferents, imatges, un full de color, etc.?

- L'estructura del treball ha de tenir els apartats següents:
 - Índex.
 - Introducció.
 - Apartats expositius.
 - Conclusions.
 - Valoració personal.
 - Fonts utilitzades. Bibliografia.
- En la redacció del treball has de tenir en compte els aspectes següents:
 - No copiïs literalment fragments de la informació obtinguda.
 - Mira de fer servir un vocabulari variat que no resulti, per tant, repetitiu. Evita també caure sempre en la mateixa estructura de les frases. Intenta de fer servir frases curtes i amb significat.
 - Vigila la correcció ortogràfica.
 - Esforça't a utilitzar correctament els signes de puntuació.

- És convenient que el text vagi acompanyat d'abundants imatges i il·lustracions.
- Quant a la presentació del treball, cal que tinguis en compte el següent:
 - L'has d'escriure a l'ordinador i no a mà.
 - Has de fer servir diferents tipus de lletra per a destacar funcions textuais diferents.
 - L'has d'escriure per una sola cara.
 - L'interlineat ha de ser d'1,5, com a mínim.
 - El marge esquerre de les pàgines ha de ser generós.
 - La portada ha de ser vistosa, però no xavacana, i ha de contenir tots els elements d'identificació (matèria, títol, nom del professor el teu nom i la data).
 - L'índex del treball és el primer full interior i ha de contenir el número de pàgina on comença cada apartat.